

Dissens til NOU 2021: 11

Alternativt lovforslag til lov om BPA

Fra utvalgets medlemmer: Sonja Jennie Tobiassen,
Sverre Fuglerud, Vibeke Marøy Melstrøm og Tove Linnea Brandvik



Innhold

Forord	4
Dissens til BPA-utvalgets forslag om SPA i helselovgivningen	7
BPA er verktøy for likestilling skapt av funksjonshemmede	7
Lovgivningen må innfri formål om likestilling og selvbestemmelse	8
Funksjonshemmedes organisasjoner må bli hørt	11
BPA er en likestillingsordning som skal gjelde for alle	12
BPA innebærer overføring av ansvar til den enkelte	13
Likestilling og samfunnsdeltakelse kan ikke avgrenses av krav om egenandeler	14
Assistanse for likestilling og selvbestemmelse må gjelde på alle arenaer i samfunnet	15
Likestilling gir merverdi	16
Alternativt reguleringsforslag	18
Utgangspunkt	18
Lov om likestilling og forbud mot diskriminering	19
Likestillings- og diskrimineringsloven	19
Lov om rett til Borgerstyrt personlig assistanse for funksjonshemmede (BPA-loven)	20

Forord

Da Regjeringen opprettet BPA-utvalget var det ut fra en erkjennelse om at det man hadde ønsket å oppnå, at Borgerstyrt personlig assistanse (BPA) skulle være et likestillingsverktøy, ikke kunne bli en realitet slik BPA var lovregulert og forvaltet.

Hensikten med BPA er at funksjonshemmede selv skal ta styring og ansvar i eget liv, og kunne leve likestilte liv. BPA-utvalget har nå levert to ulike forslag for hvordan ordningen skal være: Ett forslag som fortsatt vil gjøre BPA til en helseordning, forvaltet og definert av kommunale saksbehandlere, og vårt forslag som gjør BPA til et likestillingsverktøy funksjonshemmede selv er ansvarlig for og styrer.

Vi har utformet et forslag hvor BPA defineres som en egen ordning regulert i en egen lov om BPA som flyttes ut av Helse- og omsorgslovgivningen. Vår begrunnelse for å gjøre dette grepet er å sikre funksjonshemmede selvbestemmelse, ansvar for eget liv og likestilling. Et grunnleggende prinsipp for BPA betinger at personen selv skal ha ansvar for hva som utføres, når, av hvem og hvordan. Tjenester som ligger i Helse- og omsorgstjenesteloven har som hovedformål at de skal være faglig forsvarlige. Kommunen har ansvaret for hva som utføres, når, av hvem og hvordan. Lovens formål og utforming fører til at den kommer i konflikt med det man skal oppnå i en BPA-ordning. Ansvar kan ikke ligge to steder samtidig.

Vi tar derfor følgende grep for å sikre at intensjonen i loven kan oppnås:

Vi flytter retten til BPA ut av Helselovgivningen, og sikrer dermed retten til selvbestemmelse. 

Vi foreslår utvidelse av arenaene slik at assistanseordningen dekker personens behov gjennom hele livet og gir mulighet til full samfunnsdeltakelse på livets arenaer.

Vi tar vekk alders- og timegrense som vilkår og sikrer retten til å flytte og reise med BPA.

Vi mener dette vil føre til færre gråsoner og mindre overlapping mellom sektorer, noe som vi mener bidrar til mindre byråkrati og bedre effekt av tjenestene.

Dette vil gi flere muligheten til å ta ansvar for eget liv og egne prioriteringer.

Dette er viktige tiltak som gir funksjonshemmede et bedre og mer hensiktsmessig verktøy for å oppnå likestilling i det norske samfunnet.

Blant de ønskede målene som vi har jobbet med under utarbeidelsen av denne NOUen er bedre muligheter for barn og unge til å fullføre videregående skole og kunne ta høyere utdanning. Muligheten for studenter til å ta med seg sin BPA-ordning til ny kommune er avgjørende. Kommunen har ansvaret for tjenester som er innenfor kommunegrensen og endringene vi foreslår ved å legge ansvaret for BPA til folkeregistrert kommune bidrar til at de som benytter BPA kan bevege seg fritt uten å måtte søke ulike kommuner om nødvendige tjenester.



Funksjonshemmede er i dag Norges største diskriminerte minoritet. Kampen for BPA er kampen for å selv kunne få retten til å ha ansvar i, og for eget liv og kampen om å få endret synet på mennesker fra folk med feil til å endre den reelle feilen; systemet, strukturer og lovverk.

Det er over 30 år siden vi funksjonshemmede selv etablerte BPA i Norge. Da BPA kom til Norge var det fordi vi trengte en alternativ måte å løse reelle assistansebehov på. Sikre personer grunnleggende menneskerettigheter og like muligheter gjennom retten til å lede sin assistanseordning selv. Det vi fikk lovregulert var en alternativ måte å organisere det vi allerede hadde; tjenester hvor ansvaret ligger hos fagprofesjonen og styres av kommunale saksbehandlere.

Nå skal vi igjen gjøre BPA til et reelt og velfungerende likestillingsverktøy!



Siden oppstarten har BPA vært gjenstand for tre høringsrunder, tre rundskriv, en Stortings- og en Odelstingsproposisjon, ett Stortingsvedtak som pålegger kommunene å ha BPA på «tjenestemenyen» og ett Stortingsvedtak som rettighetsfestet BPA for noen grupper funksjonshemmede. Vi sitter nå på mange års erfaringsbasert kunnskap, samt et utall utredninger og forskningsrapporter. Vi vet derfor mye om hvordan ordningen virker, og hva som skal til for at den skal bli det vi i utgangspunktet hadde tenkt.

Vi fire – som selv er funksjonshemmede, som selv har lang egenerfaring med BPA, og som representerer mange tusen funksjonshemmede i jobbene våre – har stått sammen og legger frem vårt eget forslag. Vi er grunnleggende uenig med, og har tatt dissens til det som presenteres som utvalgets forslag i NOU 2021: 11, og som i realiteten kun har støtte fra et mindretall på seks i utvalget. Utvalgets forslag sikrer ikke retten til selvbestemmelse, retten til å reise, retten til å studere eller retten til BPA uansett timebehov eller alder.

Funksjonshemmede opplever daglig å stange mot en fordomsfull oppfatning av hvem man er og hva man trenger. Forestillingen om oss som svake personer med spesielle behov dominerer. Dette preger fremdeles diskusjonene i samfunnet og former verktøyene vi har til disposisjon for å kunne være likestilte borgere. Denne forestillingen om oss forsterkes, all den tid BPA blir liggende i helselovgivningen. Vi mener vårt forslag reduserer denne forskjellen i menneskers mulighet for likestilling.

Derfor har vi utformet et eget lovforslag. Utgangspunktet for vårt forslag er selvbestemmelse og likestilling, slik det er formulert i FN konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD-konvensjonen). Lovforslaget er fundamentert i retten til å bestemme selv, retten til å ta og ha ansvar for sine egne valg i eget liv. Retten til å bevege seg fritt i samfunnet på like vilkår som alle andre innbyggere har, retten til å studere, retten til å reise. Kort sagt; retten til å leve et liv på alle samfunnets arenaer.

For regjeringen bør dette være veldig enkelt:

Dere har nå en historisk mulighet til å sikre BPA som et reelt likestillingsverktøy. Dere har vårt – funksjonshemmedes – lovforslag som møter kravene i CRPD-konvensjonen.

Vedlagt er vårt alternative forslag og begrunnelse for BPA i egen lov.

God lesning!

BPA-utvalgets medlemmer:

Sonja Tobiassen,
toppidrettsutøver og representant med egenerfaring på BPA

Sverre Fuglerud,
seksjonsleder i Norges Blindforbund,
Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO)

Tove Linnea Brandvik,
leder Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO)

Vibeke Marøy Melstrøm,
generalsekretær i Uloba – Independent Living Norge SA

Oslo 16.12.2021

Dissens til BPA-utvalgets forslag om SPA i helselovgivningen



BPA er verktøy for likestilling skapt av funksjonshemmede

Utvalgets medlemmer (Sonja Jennie Tobiassen, Sverre Fuglerud, Vibeke Marøy Melstrøm og Tove Linnea Brandvik) viser til at BPA er en ordning som ble utformet av funksjonshemmede selv, som del av arbeidet for å sikre selvbestemmelse og frigjøring for funksjonshemmede gjennom den internasjonale Independent Living bevegelsen. Funksjonshemmede lever som alle andre hele liv som ikke kan deles opp i sektorer, eller etter forvaltningsnivå. Funksjonshemmede er ikke klienter eller pasienter, men likestilte borgere med samme rett på utdanning, arbeid og deltakelse i samfunnet som andre. Assistanse for selvbestemmelse og deltagelse må styres av den enkelte, og være tilpasset de mange ulike liv som folk lever. Retten til assistanse kan ikke begrenses til der du bor, bestemmes av kommunegrenser eller være avgrenset av forvaltningens ansvarsområder.


BPA er en forkortelse for det som er kjent som Borgerstyrt Personlig Assistanse, og som i norsk lov er betegnet som brukerstyrt personlig assistanse. Begrepet «Borgerstyrt» viser til selve hensikten med ordningen – at de som har rett på BPA er likestilte borgere i samfunnet. Utgangspunktet er at funksjonshemmede ikke er pasienter eller klienter av et velferdsapparat, men blir utsatt for hindringer og holdninger som skaper diskriminering og avhengighet av myndighetens helse- og omsorgsapparat og underlagt medisinsk paternalisme. BPA skal være et verktøy for likestilling, for at funksjonshemmede selv skal bestemme og være ansvarlig for assistansen som trengs for å ta styring i eget liv, ivareta egen helse og delta i utdanning og arbeids- og samfunnsliv på samme måte som andre. Lovgivningen for BPA må derfor flyttes ut av helse- og omsorgstjenesteloven. Det har vi begrunnet i avsnittene under.


BPA må forstås som en egen tjeneste med et selvstendig formål, og ikke en alternativ organisering av andre tjenester.

Disse medlemmer mener derfor:

- BPA må sikre selvbestemmelse og assistanse på alle livets arenaer og være like tilgjengelig for alle, uansett hvor i landet du er bosatt.
- BPA må reguleres i en egen lov, uavhengig av helse- og omsorgstjenesteloven. 
- BPA bør forvaltes nasjonalt, samlet og overføres til staten. Disse medlemmene støtter også derfor flertallsmerknaden om at BPA bør overføres til staten. 

Lovgivningen må innfri formål om likestilling og selvbestemmelse

Utvalgets medlemmer (Sonja Jennie Tobiassen, Sverre Fuglerud, Vibeke Marøy Melstrøm og Tove Linnea Brandvik) viser til at utvalget fremmer to ulike reguleringsforslag. Det som er omtalt som «utvalgets helhetlige forslag/utvalgets forslag» er støttet av et mindretall på seks i utvalget, mens det forslaget som disse medlemmene fremmer er støttet av et mindretall på fire. Ut fra dette kan det konstateres at det ikke eksisterer noe samlet forslag fra utvalget, men to ulike, helhetlige og alternative reguleringsforslag. 

Det som er betegnet som utvalgets helhetlige forslag/utvalgets forslag, som innebærer blant annet å utforme en forskrift for BPA-ordningen hjemlet i helse- og omsorgstjenesteloven, oppfatter disse medlemmer som å være i strid med formålet om at BPA skal være et verktøy for likestilling og selvbestemmelse. Implikasjonen er at alle bestemmelser i helse- og omsorgstjenesteloven gjelder fullt ut. Det vil gjøre BPA til en helse- og omsorgstjeneste, i strid med utvalgets mandat og FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) som Norge er forpliktet av. 

Disse medlemmer har derfor utformet et eget lovforslag for BPA, forankret i CRPD-konvensjonen. Lovforslaget er tilpasset utvalgets mandat om at ordningen skal forvaltes av kommunene, men hovedelementene i lovforslaget kan tas med videre til lov for BPA i statlig regi.

Det er i utvalgets mandat vist til at hensikten med BPA er å sikre likestilling og samfunnsdeltakelse. I helse- og omsorgstjenesteloven er prinsippet om forsvarlige og nødvendige tjenester knyttet til den enkeltes helse- og omsorgsbehov. Ved å flytte lovbestemmelser om BPA over i egen lovgivning, vil prinsippet om forsvarlige tjenester knyttes til det som er intensjonen med ordningen – den enkeltes selvbestemmelse

og likestilling. Alle skal ha rett til å ta ansvar for, og selv beslutte hvilke oppgaver (også helserelaterte oppgaver) assistenter skal kunne gjøre, innen tildelt timeramme. Et slikt grep vil også forenkle forvaltningen av ordningen betydelig.

Et eksempel er at det vil bli tydelig at det ikke kan stilles krav til helsefaglig kompetanse når helserelaterte oppgaver skal utføres. Kompetansen og ansvaret for kvalitet og forsvarlighet må ligge hos personen med assistansebehovet, eller foresatte til barn. Dagens lovgivning gjør at mange kommuner oppfatter at assistenter også må ha helsefaglig kompetanse – slik det er vist til i § 4-1 i helse- og omsorgstjenesteloven.

Dette var senest et tema i forbindelse med utlysning av BPA i Oslo kommune. Opprinnelig utlysning satte krav til at aktuelle tilretteleggere av BPA skulle ha assistenter med helsefaglig kompetanse. Etter påtrykk fra funksjonshemmedes organisasjoner og Rådet for funksjonshemmede i Oslo ble konsesjonen trukket tilbake. Den nye utlysningen tok utgangspunkt i CRPD-konvensjonen, og henviste til denne. Det var da ikke med krav om at tilretteleggere måtte stille med helsefaglig kompetanse. I stedet står det i utlysningen at «I utgangspunktet er det ingen formelle krav til utdanning for assistenter i en BPA-ordning. Bydel kan i særlige tilfeller kreve at assistenter har fagkompetanse, dvs. i de tilfeller helse- og omsorgstjenestelovens forsvarlighetskrav krever det. Assistenter med fagkompetanse skal rekrutteres på lik måte som for ufaglærte assistenter¹». Funksjonshemmede er likeverdige borgere som selv skal kunne be om hjelp fra personell med helsefaglig kompetanse når behovet eksisterer, og skal i utgangspunktet ikke bli betraktet som pasienter.

Ved ratifikasjon av CRPD-konvensjonen har Norge forpliktet seg til å sikre at fremtidig lovgivning utformes i tråd med konvensjonen. Konvensjonen er av regjeringen nå også foreslått inkorporert i norsk lovgivning. Disse medlemmer legger til grunn at dette blir gjort i inneværende stortingsperiode, men mener at fremtidig BPA-lovgivning uansett må ta utgangspunkt i konvensjonsbestemmelser Norge er forpliktet av. Det vises for øvrig til en egen utredning av dette spørsmålet utført av Kjetil Mujezinovic Larsen (professor i rettsvitenskap ved Universitetet i Oslo) på oppdrag fra Uloba i forbindelse med utvalgsarbeidet.

CRPD-konvensjonen setter tydelige krav til tilrettelegging som kan sikre «respekt for menneskers iboende verdighet, individuelle selvstendighet med rett til å treffe egne valg, og uavhengighet», jf. artikkel 3 a i konvensjonen. Implikasjonen er at funksjonshemmede selv skal kunne styre assistansen den enkelte trenger, og selv kunne bestemme eventuelle behov for tjenester fra personell med helsefaglig kompetanse. Assistansen

1 Teksten til konsesjonsutlysningen er her:
www.eu.eu-supply.com/ctm/Supplier/PublicPurchase/314324/0/0?returnUrl=&b=OSLO

begrunnes ikke i forsvarlige og nødvendige helsetjenester, men det som er forsvarlige og nødvendige tjenester for å realisere rettigheter som likestilte borgere. Det vises videre til at det i konvensjonens artikkel 4 er vist til at stater som har ratifisert konvensjonen er forpliktet til «å sikre og å fremme full gjennomføring av alle menneskerettigheter og grunnleggende friheter for alle mennesker med nedsatt funksjonsevne, uten diskriminering av noe slag på grunn av nedsatt funksjonsevne²». Nødvendig assistanse handler med andre ord om tilrettelegging for å realisere menneskerettigheter og grunnleggende friheter som alle har. Statene som har tiltrådd konvensjonen er forpliktet til å følge dette opp også gjennom lovgivning. Behovet for ordninger som BPA er konkretisert i artikkel 5: «Med sikte på å fremme likhet og avskaffe diskriminering skal partene treffe alle hensiktsmessige tiltak for å sikre en rimelig tilrettelegging». I artikkel 19 er det tydeliggjort ved at «Konvensjonspartene erkjenner at alle mennesker med nedsatt funksjonsevne har samme rett som andre til å leve i samfunnet, med de samme valgmuligheter, og skal treffe effektive og hensiktsmessige tiltak for å legge til rette for at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal kunne gjøre full bruk av denne rettighet, og bli fullt inkludert og delta i samfunnet».

Disse medlemmene mener at de forpliktelser Norge har etter CRPD-konvensjonen, og som regjeringen nå ønsker å gjøre til norsk lov, er uforenlig med å knytte tilrettelegging for likestilling, selvbestemmelse og samfunnsdeltakelse til helse- og omsorgstjenesteloven. Det alternative forslaget til regulering er forankret i CRPD-konvensjonen, og foreslås å gjelde for hele målgruppa, uavhengig om personen leder selv, har en medarbeidsleder eller er under myndighetsalder.

I tråd med at det er en ordning for selvbestemmelse er det de som har fått vedtak om BPA som skal ha ansvar for innhold, innretning og kvalitet i ordningen.

Disse medlemmene mener derfor:

- Lovgivning for BPA må ha CRPD-konvensjonen som utgangspunkt.
- Lovgivningen for BPA må gjelde likt for alle som har krav på ordningen, for å realisere retten til selvbestemmelse.
- Det skal ikke stilles krav til helsefaglig eller annen spesialkompetanse for assistenter i BPA-ordningen.

2 CRPD-konvensjonen i norsk oversettelse kan leses ved å benytte lenken under: www.regjeringen.no/contentassets/26633b70910a44049dc065af217cb201/konvensjon-om-rettighetene-til-mennesker-med-nedsatt-funksjonsevne.pdf

Funksjonshemmedes organisasjoner må bli hørt

Artikkel 4 i CRPD-konvensjonen er tydelig på at berørte skal bli hørt, og deres stemmer skal vektlegges. I denne heter det blant annet: «I arbeidet med å utvikle og gjennomføre lovgivning og politikk som tar sikte på å gjennomføre denne konvensjon, og i andre beslutningsprosesser som gjelder spørsmål knyttet til mennesker med nedsatt funksjonsevne, skal partene aktivt trekke inn og rådføre seg inngående med mennesker med nedsatt funksjonsevne, også barn med nedsatt funksjonsevne, gjennom de organisasjoner som representerer dem».

Utvalget har hatt møter og mottatt et stort antall innspill fra funksjonshemmedes organisasjoner. I et innspillsmøte med utvalget ga 12 organisasjoner tydelig uttrykk for at BPA bør ut av helse- og omsorgstjenesteloven. Kun to organisasjoner ga uttrykk for at det kunne være fordeler med å ha BPA og andre tjenester hjemlet i samme lovgivning, mens tre organisasjoner ikke hadde noen tydelig oppfatning.

I innspillsmøtet sto organisasjonene fritt til å fremme synspunkter knyttet til alle sider ved utvalgets mandat, men et stort flertall av organisasjonene la særlig vekt på nødvendigheten av å flytte reguleringen av BPA ut av helse- og omsorgstjenestelovgivningen³. Dette handlet ikke bare om det prinsipielle, men om hvordan ordningen i dag fungerer som en del av helse- og omsorgsforvaltningen i kommunene. Blant annet viste Landsforeningen for kombinert syns- og hørselshemmede til at «Man må blottlegge seg for ukjente saksbehandlere. Mange opplever også å bli møtt med en paternalistisk holdning. Min opplevelse er at det ikke var slik da BPA var en del av sosialtjenesteloven. BPA må ut av helse og omsorgstjenesteloven. BPA bør rettighetsfestes uansett timer og alder».

Det er også gitt et betydelig antall skriftlige innspill til utvalget. I sum er det en tydelig forventning fra funksjonshemmedes organisasjoner om at BPA må bli en likestillingsordning, og derfor må flyttes ut av helse- og omsorgstjenestelovgivningen.

Disse medlemmer mener derfor:

- Store medlemsorganisasjoner for funksjonshemmede må bli hørt i utformingen av lovgivning for BPA.

3 Tall i avsnittet og sitat fra møtet er basert på opptaket fra det formelle innspillsmøtet. Opptaket er her: www.nettsteder.regjeringen.no/bpa/innspillskonferanse

BPA er en likestillingsordning som skal gjelde for alle

Utvalgets medlemmer (Sonja Jennie Tobiassen, Sverre Fuglerud, Vibeke Marøy Melstrøm og Tove Linnea Brandvik) viser til at utvalgets flertall foreslår en avgrensning for hvem som skal ha rett på BPA ut fra alder og timebehov. Flertallets forslag om en rettighetsgrense på 20 timer vil føre til at mange som trenger BPA for selvbestemmelse og likestilling vil få avslag på søknaden, fordi de har et behov på under 20 timer i uken. Erfaringen med gjeldende timegrense har vist at det i en rekke kommuner er svært vanskelig å få BPA for et mindre timetall. BPA for mindre timetall enn det som er rettighetsgrensen blir gitt i altfor liten grad, til tross for sterke politiske signaler og muligheter for å utøve skjønn fra kommunenes side. Disse medlemmene foreslår i sitt alternative reguleringsforslag at BPA skal være en egen tjeneste for likestilling, samfunnsdeltakelse og selvbestemmelse. Det er derfor ikke rimelig at tilgangen til tjenester starter på et gitt timetall. Vurderingen må være om tjenesten oppnår formålet og dekker behovet.

Det samme gjelder for alder. Vurderingen må være om tjenesten oppnår formålet og dekker behovet. Det er selvsagt umulig å sette en aldersgrense på likestilling og selvbestemmelse.

Begrunnelsen for BPA, likestilling, samfunnsdeltakelse og selvbestemmelse, er den samme for alle som har behov for assistanse. Det gjelder også for de som er under 18 år og de som har behov for bistand til arbeidsledelse. BPA må reguleres og forvaltes på samme måte, og ut fra hensikten om at tilrettelegging skal gjøre det mulig å styre eget liv og delta i samfunnet på lik linje som andre. Reguleringen skal sikre at alle får nødvendige og forsvarlige tjenester som bidrar til selvbestemmelse og likestilling. Dette oppfatter disse medlemmene er i tråd med CRPD-konvensjonen artikkel 3, som tydelig viser at konvensjonsbestemmelsene og statenes forpliktelser til tilrettelegging gjelder alle.

For funksjonshemmede barn og unge er det problematisk at foreldre ikke kan ha et selvstendig ansvar for sine barn og for styringen av assistansen de har behov for. Det kan oppfattes å være i strid med den selvstendige retten foreldre har til å ta ansvar for egne barn.

For de som har behov for bistand fra andre for å lede assistanseordningen, kan dette avtales særskilt. For de over 18 år må bistand til arbeidsledere være knyttet til avtaler og fullmakter. Disse medlemmer ser i tillegg frem til den varslede gjennomgangen av vergemålsloven for å sikre selvbestemmelse for flere. Det finnes flere alternativer til vergemål, blant annet beslutningsstøtte, som ble anbefalt som mulig løsning fra CRPD-komiteen etter den offisielle høringen av Norges oppfølging av FN-konvensjonen i 2019⁴.

⁴ Rapport og anbefalinger fra CRPD-komiteen er her: www.regjeringen.no/contentassets/26633b70910a44049dc065af217cb201/crpd-2019-avsluttende-bemerkninger-til-norges-forste-rapport-nor-09092019-finale.pdf

Disse medlemmer mener derfor:

- BPA er en ordning for selvbestemmelse, samfunnsdeltakelse og likestilling, og kan ikke avgrenses ved krav til timetall eller alder.
- Alle som har krav på BPA skal kunne få ordningen med utgangspunkt i samme begrunnelser og samme lovgivning. Det må legges til rette for at alle kan lede sin egen ordning i tråd med egne ønsker og behov.
- Barn og unge må ha lik rett til BPA som andre, slik at de sammen med foreldre kan styre og lede egen ordning.

BPA innebærer overføring av ansvar til den enkelte

Disse medlemmers lovforslag har som utgangspunkt at det er den enkelte som selv skal ha ansvar for egen assistanse, og ikke saksbehandlere i kommunen eller helsepersonell. Vedtak bør knyttes til den enkeltes folkeregistrerte adresse, og vedtaket må gjelde ved kortere og lengre opphold utenfor kommunen. En slik løsning er blant annet særlig vesentlig for pendlere og studenter.

Disse medlemmenes forslag til regulering skaper et tydelig skille mellom BPA som en assistanseordning for likestilling, samfunnsdeltakelse og selvbestemmelse, og helse- og omsorgstjenester som alle med behov for helsetjenester uansett har rett på. Det er med andre ord den enkelte som selv skal beslutte hvilke oppgaver en assistent kan bistå med, også når det gjelder bistand for at den enkelte selv skal ta ansvar for egen helse og helserelaterte oppgaver. På samme måte som alle andre skal funksjonshemmede selv kunne ta stilling til når, og om det er behov for hjelp fra helsefaglig kompetanse. Tilrettelegging for likestilling og selvbestemmelse må derfor gjennom regulering og forvaltning skilles tydelig fra behov for helsetjenester og oppgaver som må utføres av helsepersonell.

Disse medlemmene mener at fritt «brukervalg» gjør det enklere for den det gjelder selv å velge tilrettelegger og at assistansen tilpasses den enkeltes behov. Kommunene bør gjøre det mulig for den enkelte selv å velge tilrettelegger. 60 prosent av landets kommuner praktiserer fritt brukervalg i dag. Dette gjøres gjennom konsesjonsutlysninger som setter rammer for tilretteleggerne, og prekvalifisering av disse. Med utgangspunkt i de som er prekvalifiserte bør den enkelte selv kunne velge tilrettelegger. Lik tilgang til å velge tilretteleggere som har spesialisert seg for å ivareta ulike behov vil gi mennesker den samme muligheten uavhengig av bosted. Premisset for den enkeltes valg er at tilretteleggere innfrir på krav som er satt, slik at blant annet arbeidsrettslige hensyn er ivaretatt.

Disse medlemmene mener derfor:

- Funksjonshemmede har på lik linje med andre rett til nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester, uavhengig av bruk av BPA-ordningen.
- Funksjonshemmede skal selv ta ansvar for egen helse, og selv ta stilling til når det er behov for helsefaglig kompetanse på like vilkår som alle andre.
- For selv fullt ut å kunne ta ansvar for og styring over egen assistanse, må fritt brukervalg innføres, slik at den enkelte selv kan velge tilrettelegger av BPA blant de som er kvalifiserte.

Likestilling og samfunnsdeltakelse kan ikke avgrenses av krav om egenandeler

Disse medlemmer viser til at egenandelens størrelse varierer betydelig mellom kommunene. Lovhjemlet som en helse- og omsorgstjeneste kan kommunene ta egenandeler for BPA i henhold til forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester. Det heter følgende i § 8: «Kommunen kan selv fastsette regler for betaling av egenandel og betalingssatser for praktisk bistand og opplæring etter helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 første ledd nr. 6 bokstav b, herunder for brukerstyrt personlig assistanse, som ikke er til personlig stell og egenomsorg». I det helhetlige forslaget som er fremmet av seks av utvalgets medlemmer legges det opp til en videreføring av dette.

Det er urimelig at egenandeler knyttes til BPA på samme måte som for helse- og omsorgstjenester, og med at formålet med BPA er markert annerledes. BPA handler om å få hverdagen til å gå opp og delta i samfunns- og arbeidsliv. Da er det rimelig at det ikke knyttes egenandeler til assistanse som gjør det mulig. Hensikten med BPA er selv å kunne ta kontroll over eget liv, og dermed selv kunne bestemme hva assistansen skal benyttes til. Nødvendige og forsvarlige tjenester kan dermed ikke avgrenses til personlig stell og omsorg, fordi nødvendige og forsvarlige tjenester her er knyttet til likestilling. Det innebærer tjenester som gjør det mulig for den enkelte å bo hjemme, være i arbeid, reise og delta på sosiale arenaer. Gitt formålet med ordningen, å sikre selvbestemmelse, samfunnsdeltakelse og likestilling, er det derfor urimelig at det knyttes egenandeler til ordningen.

Disse medlemmer mener derfor:

- BPA skal være gratis og uten krav om egenandeler. Egenandeler for helse og omsorgstjenester for øvrig bør vurderes avviklet.

Assistanse for likestilling og selvbestemmelse må gjelde på alle arenaer i samfunnet

Som en rettighetsbasert ordning for likestilling er det ikke rimelig å avgrense ordningen slik at BPA ikke kan benyttes i forbindelse med utdanning eller arbeid. BPA og ordningen med funksjonsassistanse i arbeidslivet bør samordnes, slik at det blir enkelt å ta i bruk assistanse den enkelte trenger for deltagelse i utdanning, arbeid og samfunnsliv. Høyere utdanning er særlig vesentlig for senere yrkesdeltagelse for mange funksjonshemmede. For mange er det viktig å ha forutsigbarhet, slik at det ved valg av studiested i og utenfor Norge er vesentlig at det eksisterer sikkerhet og forutsigbarhet om muligheten for assistanse. Det innebærer at den enkelte må kunne realisere vedtak om BPA ved studiested utenfor hjemkommunen, herunder utenlandske studiesteder.

Innfri den enkelte vilkår for å få rett til BPA, skal dette gis. Den enkelte skal selv bestemme hvem som ansettes, hva assistansen skal brukes til, hvor det er behov for assistanse og når. Disse medlemmer er derfor uenige i utvalgets helhetlige forslag som legger opp til at skoler eller høyere utdanningsinstitusjoner skal gi egne uttalelser om behovet den enkelte har for assistanse. Utdanningsinstitusjoner har en særskilt plikt til tilrettelegging av læringsmiljø og undervisning for den enkelte, jf. §1-3 i Opplæringsloven og §4-3 (5) i Universitets- og høyskoleloven. Forpliktelser når det gjelder tilrettelagt undervisning som vist i Opplæringsloven gjelder alle og kommer i tillegg til dekning av assistansebehov, som gjør at alle skal kunne velge utdanning og delta i et faglig og sosialt læringsmiljø på og utenfor skolen og lærestedet. Disse medlemmer er også uenige med utvalgets flertall om at vedtak om BPA skal knyttes til oppholdskommune. Vedtak må knyttes til folke-registrert adresse, og må kunne brukes også andre steder knyttet til blant annet arbeid og utdanning.

Disse medlemmer mener derfor:

- BPA og andre ordninger bør samordnes slik at BPA kan anvendes på de områder i samfunnet hvor den enkelte har behov for å kunne realisere muligheter for deltagelse i utdanning, arbeid og samfunnsliv.
- Utdanningsinstitusjoner har kompetanse og lovpålagt plikt til å legge til rette for læringsmiljø og tilpasset undervisning, men har ikke kompetanse og bør derfor heller ikke ha ansvar for å uttale seg om den enkeltes personlige og praktiske assistansebehov i hverdagen.

Likestilling gir merverdi

I utvalgets innstilling er det vist til at en utvidelse av BPA-ordningen til å omfatte assistanse på områder som skoler og høyere utdanning vil gi betydelige merkostnader. Dette er disse medlemmer uenig i. Retten til utdanning er lovfestet, og det samme er rett til tilrettelegging for at alle skal kunne ta utdanning – også i høyere utdanning. Disse medlemmer antar at rett til utdanning er noe som kommuner, fylker og høyere utdanningsinstitusjoner bestreber seg på å oppfylle. Det betyr at den tilretteleggingen som i dag gjøres av skoler og høyere utdanningsinstitusjoner i stor grad utføres av ansatte i skoler og høyere utdanningsinstitusjoner. Det er ikke rimelig å anta at deres arbeidstid har en lavere kostnad enn assistenter i BPA-ordninger, og det å bruke dette som en forutsetning blir derfor galt. Det er derfor heller ikke en rimelig antagelse at bruk av assistenter i skoler og høyere utdanning vil gi merkostnader for samfunnet.

Disse medlemmer viser også til at det i utredningens kapittel 25 er vist til at ved å senke kravet om timetall til 20 timer i uka kombinert med å heve aldersgrensen for BPA til 72 år, så vil det være betydelige kostnadsbesparelser for samfunnet. Grunnen er at BPA vil erstatte mer kostnadskrevende ordninger som enkeltpersoner ellers mottar. Spørsmålet er altså ikke om BPA er en kostnadseffektiv ordning, men ved hvor lavt timetall kostnadsbesparelser opphører. Dette er ikke regnet på av utvalget, og disse medlemmer mener også dette er av begrenset interesse. I stedet kan det konstateres at ved utvidelse av BPA-ordningen til å omfatte alle de som oppfyller kravene til ordningen, vil samfunnet enten oppnå kostnadsbesparelser, eller det vil være kostnadmessig om lag nøytralt. De kravene som må oppfylles er at den enkelte har behov for assistanse for selvbestemmelse, likestilling og deltakelse i samfunns- og arbeidsliv.

Ut fra betraktninger om samfunnsmessige gevinster kan det å gi personer assistanse vurderes opp mot velferdsgevinster for den enkelte og verdien av at flere fullfører utdanning og deltar i samfunns- og arbeidsliv. I Vedlegg Økonomisk analyse er det vist til en utredning fra Vista analyse som viser at de samfunnsmessige gevinstene ved BPA-ordningen er betydelige. Dette er både ikke-prissatte gevinster for den enkelte og samfunnet, og prissatte gevinster i form av høyere yrkesdeltakelse og lavere trygdeutgifter. Disse medlemmene mener at det begrunner at BPA-ordningen bør utvides. I tillegg bør ordningen ha en innretning som gjør at samfunnsmessige gevinster utløses. Det bør blant annet tilsi at det bør være tilstrekkelig med driftsmidler for at den enkelte skal kunne reise for å delta i utdanning, arbeid og samfunnsliv. Det må også være tilstrekkelig fleksibilitet, slik at det innenfor opptrukne rammer er mulig for den enkelte selv å disponere driftsmidler i hverdagen og for å kunne delta i samfunnet.

Disse medlemmer viser til forslaget til regulering, hvor det også er foreslått en finansieringsmodell for BPA som gjør at kommunene ikke skal få merkostnader som følge av arenutvidelser. Dette er imidlertid et forslag som bør utredes nærmere.

Disse medlemmene mener derfor:

- BPA er en kostnadseffektiv ordning, som også av den grunn bør utvides til å gjelde flere, uavhengig av timetall og alder.
- For fullt ut realisere samfunnsmessige gevinster må det være tilstrekkelige driftsmidler til at den enkelte skal kunne delta i utdanning, arbeid og samfunnsliv.

For ordens skyld viser vi til at BPA-utvalget har bestått av 13 medlemmer, hvorav 4 er funksjonshemmede selv og tilhører målgruppen for ordningen. Alle disse medlemmene står bak dissensen.

Alternativt reguleringsforslag

Utgangspunkt

Utvalgets medlemmer (Sonja Jennie Tobiassen, Sverre Fuglerud, Vibeke Marøy Melstrøm og Tove Linnea Brandvik) viser til egen merknad, hvor det også er gitt en begrunnelse for at reguleringen av BPA ikke kan være en del av helse- og omsorgstjenestelovgivningen. I og med at det er en rekke vesentlige og prinsipielle forhold som må avklares i lovs form, er det heller ikke naturlig å plassere BPA inn i annet lovverk. Disse medlemmene har derfor utformet et forslag til en egen lov om BPA som vist nedenfor.

Forslaget viser hvordan viktige prinsipielle forhold ved BPA kan avklares i lovs form. Som vist i merknaden nevnt over er det uenighet i utvalget på en rekke viktige områder. Disse medlemmer har derfor valgt å vise hvordan prinsipper for BPA kan gis uttrykk i egen lovgivning.

I utforming av endelig lovgivning er det mulig å være mer presis, særlig når det gjelder temaer og bestemmelser knyttet til saksbehandling og administrative forhold.

Lov om likestilling og forbud mot diskriminering

Likestillings- og diskrimineringsloven

Kommentarer til begrepet «personer med funksjonsnedsettelser» i forslaget til ny § 20 a i likestillings- og diskrimineringsloven:

I forbindelse med ny lov om BPA må begrepet byttes ut med «funksjonshemmede», men begrepet er brukt gjennomgående i likestillings- og diskrimineringsloven.

Ny § 20 a:

§ 20 a Rett til Borgerstyrt personlig assistanse (BPA)

Personer med funksjonsnedsettelse som oppfyller vilkårene i BPA-loven §§ 3–5 har rett til individuell tilrettelegging i form av Borgerstyrt personlig assistanse for å sikre likestilling med personer uten funksjonsnedsettelse.

Lov om rett til Borgerstyrt personlig assistanse for funksjonshemmede (BPA-loven)

Utvalgets medlemmer ((Sonja Jennie Tobiassen, Sverre Fuglerud, Vibeke Marøy Melstrøm og Tove Linnea Brandvik) viser til at «Borgerbegrepet» foreslås brukt i tråd med NOU 2001: 22 Fra bruker til borger – En strategi for nedbygging av funksjonshemmende barrierer. Det foreslås også brukt for å imøtekomme CRPD-komitéens kritikk av norske myndigheter under høringen i Genève 2019. I tillegg tydeliggjør borgerbegrepet bedre arbeidsleders status, samt intensjonen med BPA som et likestillingsverktøy.

Disse medlemmene har utformet et forslag til lovgivning og regulering med utgangspunkt i utvalgets mandat og CRPD-konvensjonen, og er uenig med det mindretallet i utvalget som mener at det er mulig å realisere BPA som en ordning for selvbestemmelse og likestilling gjennom en samlet regulering innenfor helse- og omsorgstjenestelovgivningen.

Kapittel 1. Lovens formål og virkeområde

§ 1 Formålet med loven

Lovens formål er å fremme likestilling og hindre diskriminering av funksjonshemmede med behov for personlig assistanse ved å bidra til at disse sikres et selvvalgt og selvstendig liv på lik linje med andre. Loven skal legge til rette for at funksjonshemmede med behov for personlig assistanse skal kunne delta aktivt i samfunnet og ta ansvar og ha styring i eget liv.

Loven skal anvendes i samsvar med folkerettens regler om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD-konvensjonen).

§ 2 Lovens virkeområde

Loven gjelder for alle som oppholder seg i riket og ved tidsbegrensede opphold i utlandet. Kongen kan gi forskrift som begrenser anvendelsen av loven for personer som ikke er norske statsborgere eller som ikke har fast opphold i riket. Kongen kan også gi forskrift om anvendelse av loven for personer som oppholder seg i utlandet, men som har tilknytning til riket.

Kongen kan gi forskrift om lovens anvendelse på Svalbard og Jan Mayen.

Kapittel 2. Definisjon og vilkår for rett til Borgerstyrt personlig assistanse

§ 3 Borgerstyrt personlig assistanse

Borgerstyrt personlig assistanse, heretter betegnet BPA, er et verktøy for myndiggjøring, ledelse og organisering av personlig assistanse. Assistansen skal være helhetlig, fleksibel og personlig utformet.

Med BPA menes etter loven her personlig assistanse som er nødvendig for å kunne leve og delta i samfunnet med samme valgmuligheter som andre, herunder:

- a) å ivareta personlig stell og hygiene, egen helse og egenomsorg,
- b) å gjennomføre dagliglivets løpende, praktiske gjøremål,
- c) deltakelse i fritidsaktiviteter, fornøyelser og andre sosiale og kulturelle aktiviteter,
- d) samfunnsdeltakelse, som for eksempel politikk, religionsutøvelse og livssyn, allmennidrett, toppidrett og organisasjonsliv,
- e) å reise i inn- og utland,
- f) å ivareta foreldreansvaret for barn og ivareta rollen som besteforeldre eller andre nære relasjoner; signifikante andre,
- g) å kommunisere og orientere seg,
- h) å gjennomføre opplæring etter opplæringsloven, som også omfatter SFO og barnehage, utdanning etter universitets- og høyskoleloven, alternativ skolering, i arbeid, komme inn i, eller bli stående i arbeid,
- i) opptrening og opplæring som kan bidra til at personen selv kan gjennomføre flest mulig av gjøremålene etter bokstav a) – g), og
- j) annet som er nødvendig for å kunne leve og delta i samfunnet med samme valgmuligheter som andre.

BPA omfatter ikke:

- a) praktiske gjøremål som krever autoriserte fagfolk,
- b) assistansebehov som skyldes normal aldring, eller
- c) oppgaver som den enkelte selv vurderer krever helsefaglig kompetanse.

§ 4 Rett til BPA

Personer som har et langvarig behov for personlig assistanse som omfattes av § 3 første ledd til og med bokstavpunktene i annet ledd og som oppfyller kravene etter § 5, har rett til BPA.

Forutsetningene er at BPA er nødvendig og hensiktsmessig for at den enkelte skal kunne ta del i utdanning, familieliv, arbeid og ta hånd om egen helse og hverdag. Med langvarig behov menes et behov som vil vare ut over 2 år, eller i en livslang periode der BPA vil være den mest hensiktsmessige, praktiske og ønskede løsningen av personen med assistansebehovet.

Det stilles ingen krav til å måtte ha behov for et bestemt antall timer per uke. Retten til BPA gjelder fra første time når dette er ønsket av personen selv og anes som nødvendig og hensiktsmessig og når kravene i henhold til § 5 oppfylles.

Retten gjelder uavhengig av boform og midlertidige opphold i institusjon.

Retten omfatter også personlig assistanse som krever mer enn én assistent til stede. Retten omfatter assistanse på natt dersom behovet er hyppig og/eller er påkrevd.

§ 5 Krav for å kunne få BPA

Personer som skal organisere og ivareta daglig ledelse av den personlige assistansen må:

- a) kunne sette seg inn i og forstå hvilket ansvar som ligger i å administrere og lede den personlige assistansen,
- b) forstå hva det innebærer og være villig til å ha hele ansvaret for organiseringen og den daglige ledelsen av assistansen og
- c) være villig til å gjennomføre nødvendig opplæring for å bli egnet til å utføre arbeidsoppgavene knyttet til organiseringen og den daglige administrasjon og ledelse av assistansen.

Når verge/legal representant eller nærstående person etter fullmakt skal bistå med ledelsen, organiseringen og administrasjonen av den personlige assistansen må denne:

- a) vise evne og vilje og forplikte seg til, så langt som mulig å legge vekt på hva personen selv ønsker og å utøve styringen i samarbeid med personen selv, i tråd med dennes vilje og preferanser og

- b) vise evne og vilje til, samt forplikte seg til, så langt det er mulig, å legge til rette for at personen selv, herunder barn og unge under 18 år, gradvis kan ta over ansvaret og settes i stand til å styre den personlige assistansen selv. Dersom personen åpenbart må ha bistand med ledelsen etter fylte 18 år, må det likevel legges til rette for at personen kan være så aktiv som mulig i ledelsen og settes i stand til og styre assistansen selv og ha mest mulig selvbestemmelse.

Medarbeidsledelse skal reguleres i en egen avtale. Avtalen må tydelig regulere ansvar og rollefordeling mellom partene. Det må fremkomme hvordan medarbeidsledelsen skal kompenseres.

Krav til politiattest: Det stilles krav til at det foreligger politiattest før ansettelse av personlige assistenter i BPA for barn, eller voksne med behov for medarbeidsledelse.

Kapittel 3. Vedtak

§ 6 Vurdering av behov for, omfang på og vedtak om BPA

Søknad om BPA sendes til kommunen der søkeren er folkeregistrert bosatt.

Vurdering og utmåling av omfang skal baseres på søkerens individuelle behov, potensiale og mål.

Ved utmåling av omfang skal søkerens egenvurdering vektlegges. Utmålingen skal skje i et samarbeid mellom kommunen og søker, dennes verge/fullmektig eller annen legale representant.

Kommunen skal treffe vedtak om BPA etter § 3 og § 5. Vedtaket skal ta utgangspunkt i § 4. Vedtaket skal bygge på en konkret og individuell vurdering.

Vedtak om tildeling av BPA skal omfatte tildeling av et bestemt antall timer per uke. Tildelingen skal bygge på en konkret og individuell vurdering av hvilket antall timer som i gjennomsnitt i løpet av en uke og på årsbasis er nødvendig for at søkeren skal få gjennomført gjøremål som omfattes av § 4 andre ledd. Timetallet skal kunne brukes fleksibelt i henhold til behovet gjennom et år.

Vedtak om BPA skal gjelde på reise, ved studier, pendling og ved kryssing av kommunegrenser. Ved folkeregistrert flytting må BPA søkes om på nytt, jf. § 7.

Dersom det oppstår endringer i behovet for BPA, dersom personen ber om det eller hvert tredje år, skal kommunen om nødvendig treffe et nytt vedtak. Et vedtak om BPA gjelder inntil nytt er fattet.

Kommunen skal også se hen til gjeldende vedtak og de forhold som lå til grunn for dette vedtaket. Dersom nytt vedtak skal kunne redusere antall timer eller på annen måte svekke personens tildelte BPA, må dette kunne begrunnes ut fra vesentlig endrede forhold og behov knyttet til vedtakseieren, eller vesentlig svekkede muligheter til å kunne ivareta administrasjon og ledelsen av ordningen.

§ 7 Flytting

Dersom en person med vedtak om BPA registrerer nytt bosted i folkeregisteret, skal ny kommune treffe vedtak om BPA. I disse tilfellene gjelder kravene etter § 6 tilsvarende.

For pendlere og studenter som studerer annet sted enn i folkeregistrert bostedskommune gjelder samme regler som i folkeregisterloven med tilhørende forskrifter.

Personen bør om mulig ta kontakt med ny kommune i god tid før flyttingen. Ny kommune skal så snart som mulig treffe vedtak om BPA. Ved behov skal ny kommune treffe midlertidig vedtak som skal gjelde frem til det er mulig å treffe vedtak etter andre punktum. Et slikt midlertidig vedtak må ikke være til ugunst for vedtakseieren.

Vedtak om BPA kan benyttes, innenfor innvilget timeramme på reiser i, og ved studier og utveksling i utlandet.

Kapittel 4. Ansvar for BPA

§ 8 Kommunens ansvar

Kommunen skal spre kunnskap om og sørge for at innbyggerne informeres om BPA. Kommunen skal veilede den enkelte som ber om det om vilkår for og ytelse av BPA.

Med BPA-aktør menes i denne loven den som er ansvarlig for arbeidslederopplæringen og har arbeidsgiveransvaret for de personlige assistentene.

BPA kan tilbys av kommunen selv eller ved at kommunen inngår avtale med andre offentlige, ideelle eller private aktører. Avtalen kan ikke overdras. Kommunen har ansvar for å påse at tjenesteyter kan oppfylle sitt ansvar etter §§ 3 og 5.

Kommunen har ansvaret for nødvendig opplæring av kommunens saksbehandlere.

Saksbehandlere må sikres opplæring i nærværende lov, forvaltningsloven og CRPD-konvensjonen. Kongen kan gi forskrifter om opplæringen.

§ 9 Kommunens internkontroll

Kommunen skal planlegge, gjennomføre, evaluere og korrigere virksomheten, slik at BPA-ordningens omfang og innhold er i samsvar med formålet og intensjonen.

§ 10 Fritt valg av BPA-aktør

Kommunen skal sørge for at personer med vedtak om BPA kan velge om kommunen, andre offentlige, ideelle eller private aktører som kommunen har inngått avtale med eller personens eget selskap, skal tilrettelegge for BPA.

§ 11 BPA-aktørens ansvar

BPA-aktører har ansvar for å levere kvalitativt gode, administrative tjenester som setter personen med assistansebehovet, eventuelt dennes medarbeidsleder i stand til å ta ansvaret for organiseringen og den daglige styringen av BPA-ordningen.

Kommunens vedtak om BPA skal ligge til grunn for tjenesten som leveres. Dette gjelder uavhengig om BPA tilrettelegges av kommunen selv, eller andre BPA-aktører som kommunen har inngått avtale med.

BPA-aktørens tjenester skal omfatte arbeidsgiveransvaret for de personlige assistentene som ansettes. BPA-aktøren skal sørge for at det legges til rette for nødvendig opplæring og oppfølging av assistenter, arbeidsledere og medarbeidsledere. Opplæringen må være obligatorisk, og BPA-aktørene må sørge for nødvendige, universelt utformede arbeidslederverktøy.

§ 12 Personens eget ansvar

Personen har selv ansvaret for organiseringen av den daglige styring og ledelse av sin BPA-ordning, i tråd med kommunens vedtak og de krav som følger av lover og forskrifter.

Ansvaret omfatter å være arbeidsleder for assistentene i tråd med den avtalen som inngås med arbeidsgiveren. Ansvaret kan ikke overføres til andre, men personen kan velge å gi en annen person fullmakt til å ivareta arbeidsoppgaver knyttet til den daglige styringen på sine vegne, jf. § 5 andre ledd.

Personen har ansvar for å melde fra til kommunen ved endringer i behovet for BPA som påvirker vedtaket.

Personen har videre ansvar for å bidra til at kommunen får ivaretatt sitt ansvar etter §§ 8 og 9.

§ 13 Finansiering – delt mellom kommune og stat

Kommunen skal sørge for nødvendige bevilgninger slik at BPA tilbys og at de oppgaver og det ansvar som for øvrig følger av denne loven ivaretas. Kommunen skal ha det økonomiske ansvaret for de 25 første, innvilgede timer i det enkelte BPA-vedtak.

Staten skal sørge for nødvendige økonomiske bevilgninger til timer, utover de 25 første innvilgede timer i det enkelte BPA-vedtak. All assistanse innvilget til høyere utdanning og arbeid må, dekkes av staten.

Det skal ikke betales egenandel for tjenester innenfor BPA-ordningen.

Timeprisen skal dekke alle lønnskostnader til assistenter inkludert tillegg for ubekvem arbeidstid, diett, sykepenger, forsikringer, arbeidsgiveravgift, feriepenger og pensjon.

Timeprisen må reguleres i samsvar med alminnelig lønnsutvikling og gjeldende landsoverenskomst for personlige assistenter. Det må gis nødvendig rom for spesiell avlønning og utgiftsdekning til for eksempel medarbeidsledelse, assistanse på reise i inn- og utland med mer.

Statens timepris for refusjon bør vurderes som timepris per produserte assistansetime.

Timeprisen skal videre dekke utgifter til opplæring av arbeidsleder og kontinuerlig råd og veiledning samt lønn for medgått tid til nødvendig opplæring.

Timeprisen må også dekke arbeidsleders løpende driftsutgifter, blant annet til annonsering, telefon, porto, og utgifter for assistentene ved reiser og aktiviteter. Timeprisen må også dekke arbeidsgivers løpende driftsutgifter, blant annet utgifter til administrasjon, lønnskostnader, regnskap, revisjon og rapportering.

Dersom BPA-ordningen i hovedsak ledes av en annen enn assistanse-mottakeren selv skal dette avlønnes i henhold til egen avtale, jf. § 5 andre ledd. Kompensasjonen må dekkes i timeprisen/vedtaket.

§ 14 Statens ansvar og myndighet

Arbeids- og sosialdepartementet skal følge med på at bestemmelsene i denne loven blir anvendt på en god og hensiktsmessig måte som fremmer lovens formål.

Departementet skal sørge for at erfaringene med loven blir vurdert.

Departementet kan kreve at kommunale organer som hører under denne loven, uten hinder av taushetsplikten gir de opplysninger og meldinger som er nødvendige for at departementet kan utføre sine oppgaver etter første og andre ledd.

Statlig tilsyn med lovligheten av kommunens virksomhet utøves etter nærmere regler i §§ 15 og 16.

§ 15 Statsforvalterens tilsynsvirksomhet

Statsforvalterens skal føre tilsyn med at kommunen oppfyller sine plikter etter denne loven.

Reglene i kommuneloven kapittel 30 gjelder for tilsyn etter første ledd.

Departementet kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om Statsforvaltningens tilsyn.

§ 16 Tilsynsvirksomhet

Her vil det være virksomheten som har tilsynsansvar for likestillingsfeltet som blir rett tilsynsorgan.

Kapittel 5. Saksbehandling

§ 17 Anvendelse av forvaltningsloven

Forvaltningsloven gjelder med de særregler som er fastsatt i loven her.

§ 18 Innhenting av opplysninger

Opplysninger skal så langt som mulig innhentes i samarbeid med personen selv, og personen selv skal ha kjennskap til innhentingene.

I tilknytning til vedtak etter kapittel 3 i forvaltningsloven, kan kommunen kreve opplysninger fra andre offentlige organer, og skal i forkant gjøre den enkelte kjent med at informasjon innhentes. Like med offentlige organer regnes organisasjoner og private som utfører oppgaver for stat, fylkeskommune eller kommune. Kommunen skal i tråd med folkeregisterloven kunne innhente opplysninger i Folkeregisteret.

§ 19 Taushetsplikt

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for kommunen etter denne loven, har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e. Overtredelse straffes etter straffeloven § 209.

Taushetsplikten gjelder også fødested, fødselsdato, personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted.

Opplysninger til andre forvaltningsorganer, jf. forvaltningsloven § 13 b nr. 5 og 6, kan bare gis når dette er nødvendig for å fremme kommunens oppgaver etter denne loven, eller for å forebygge vesentlig fare for liv eller alvorlig skade for noens helse.

§ 20 Klage over kommunens vedtak

Enkeltvedtak som kommunen har truffet etter denne loven, kan påklages til statsforvalteren. Klagen sendes til den kommunen som har truffet vedtaket.

Fristen for klage er fire uker etter at personen fikk eller burde ha fått tilstrekkelig kunnskap til å fremme en klage.

§ 21 Statsforvalterens kompetanse i klagesaker

Viser til gjeldende lovverk.

§ 22 Avgjørelse av tvister

Viser til gjeldende lovverk.

§ 23 Oppfyllelse av enkeltvedtak som er kjent ugyldig

En kommune må oppfylle et vedtak fra et statlig forvaltningsorgan som gir en privat part rett til tjenester etter loven her, selv om kommunen får vedtaket kjent ugyldig gjennom søksmål etter tvisteloven § 1-4 a. Vedtak kan i tilfeller som nevnt i første punktum bare omgjøres til skade for den private parten etter forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c dersom det er ugyldig fordi den private parten, eller noen som handlet på den private partens vegne, forsettlig eller grovt uaktsomt har gitt uriktige opplysninger eller holdt tilbake opplysninger.

Kapittel 6. Ikrafttredelse, overgangsbestemmelser og endringer i andre lover

§ 24 Lovens ikrafttredelse

§ 25 Overgangsbestemmelser

§ 26 Endringer i andre lover

Med virkning fra lovens ikrafttredelse gjøres følgende endringer i andre lover.

Kommentarer til enkeltparagrafer i Lov om Borgerstyrt personlig assistanse for funksjonshemmede (BPA-loven)

Kommentarer til § 1:

Inngangen til første punktum er inspirert av likestillings- og diskrimineringsloven § 1 første ledd, som kan bidra til å skape en kobling. «Like muligheter» fra likestillings- og diskrimineringsloven § 1 annet ledd er ikke med, men dekkes godt nok opp.

Kommentarer til § 3 b, under «BPA-omfatter ikke:

Hva som legges i «normal» aldri bør omtales i forarbeidene.

Kommentarer til § 7, første ledd:

Det bør presiseres i forarbeidene at dette innebærer at en person med vedtak om BPA skal kunne flytte fritt mellom bydeler innen samme kommune og mellom de enkelte kommunene.

Kommentarer til § 13, første ledd:

Det forutsettes at innslagspunktet for statlig finansiering på 25 timer pr. uke utredes. Dette innslagspunktet kan vise seg å ligge høyere etter en økonomisk analyse.

Dissens til NOU 2021: 11
Alternativt lovforslag til lov om BPA

Avsender:

Sonja Tobiassen, toppidrettsutøver og representant med egenerfaring på BPA

Sverre Fuglerud, seksjonsleder i Norges Blindforbund, Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO)

Tove Linnea Brandvik, leder Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner (SAFO)

Vibeke Marøy Melstrøm, generalsekretær i Uloba – Independent Living Norge SA

Illustrasjon: Johan Reisang

Design og layout: Maren Tanke

Publisert: Desember 2021

